
Importanța auditului financiar- contabil în identificarea activităților infracționale din domeniul economic

---

Emilia VASILE,
Universitatea „Athenaeum” din București, România,
E-mail: rector@univath.ro

Petrișor GRUIA,
Universitatea „Valahia” din Tîrgoviște, România,
E-mail: gruia.petrisor@yahoo.it

Rezumat

Pentru asigurarea unor premise favorabile prevenirii și combaterii infracțiunilor economico-financiare și de dezvoltare a unui mediu de afaceri sănătos, profesioniștii contabili au datoria să se manifeste cu tot mai multă responsabilitate pentru satisfacerea exigențelor profesionale, etice și deontologice, precum și pentru exprimarea respectului și atașamentului față de slujirea interesului public, definit drept „bunăstarea colectivă a comunității și a instituțiilor, deservite de profesioniștii în materia contabilității”. În comunitățile civilizate, profesioniștii contabili joacă un rol important în societate, motiv pentru care responsabilitatea lor nu se poate reduce la satisfacerea necesităților individuale ale unui client sau ale statului, ci aceasta trebuie să fie raportată, în primul rând, la interesul public.

Prezentul articol tratează rolul pe care îl are auditul financiar contabil în identificarea activităților infracționale din domeniul economic. În acest sens, sunt prezentate obiectivele auditului financiar contabil, suport pentru sistemul financiar al contabilității, precum și riscurile, fraudele și erorile posibile, specifice auditului financiar contabil.

Cuvinte-cheie: *Audit financiar contabil, risc, spălarea banilor, evaziune fiscală.*

Clasificare JEL: *M 42*

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Vasile, E., Gruia, P. (2018), The importance of financial accounting auditing in the identification of economic criminal activities, *Audit Financiar*, vol. XVI, no. 3(151)/2018, pp. 398-406, DOI: 10.20869/AUDITF/2018/151/019

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2018/151/019>
Data primirii articolului: 11.05.2018
Data revizuirii: 05.06.2018
Data acceptării: 11.06.2018

Introducere

Încă de la apariție auditul a reprezentat garantul veridicității situațiilor financiare auditate și factorul asigurator al acționarilor, investitorilor, potențiali sau existenți, precum și a altor terți direct interesați de datele publicate prin situațiile financiare și de starea unei companii. Pentru a putea evidenția și evalua corect dimensiunile răspunderii auditorului atât din punctul de vedere al ariei sancțiunilor posibile, cât și din prisma gravității acestei răspunderi, este necesar ca această analiză să fie corelată cu rolul, responsabilitatea și modul în care auditorul a influențat guvernanta corporativă la nivel mondial.

Obiectivul unui audit al situațiilor financiare este de a da posibilitatea auditorului să exprime o opinie cu privire la situațiile financiare, dacă acestea sunt întocmite, sub toate aspectele semnificative, în conformitate cu un cadru de raportare financiară. Termenii utilizați pentru exprimarea de către auditor a opiniei – „oferă o imagine fidelă” sau „prezintă în mod corect, sub toate aspectele semnificative” – sunt echivalenți.

În ceea ce privește rolul auditului financiar, acesta constă în verificarea și examinarea informației financiare având o utilitate internă (conducerea și gestionarea entității) și o alta externă, de informare a terților (acționari, investitori, instituții guvernamentale, clienți, furnizori, creditori, instituții bancare și alții), exercitat în scopul protejării resurselor și asigurării credibilității acestor informații.

Informațiile furnizate de specialiștii în acest domeniu sunt necesare tuturor categoriilor de utilizatori: manageri, acționari și asociați, organe fiscale, bancheri, organizații sindicale care au, uneori, interese contradictorii. Din acest motiv rezultatele lucrărilor de audit trebuie să fie corecte și întocmite pe baza documentelor legale în vigoare. Ele trebuie să asigure calitatea și coerența sistemului contabil și sunt menite să asigure reflectarea corectă, sinceră și completă în bilanț și în contul de profit și pierdere a patrimoniului, a situației financiare și a rezultatelor exercițiului.

Obiectivul auditului a evoluat de la detectarea fraudelor și erorilor, proces care presupunea o verificare detaliată a tuturor operațiunilor patrimoniale și a înregistrării lor contabile, la exprimarea unei opinii asupra imaginii fidele a patrimoniului, a situației financiare și a rezultatelor obținute de către societate. În acest sens, se urmărește măsura în care informațiile înregistrate în contabilitate

reflectă evenimentele economice care au avut loc într-o anumită perioadă, iar eforturile auditorului sunt intensificate pentru identificarea eventualelor manipulări ale informațiilor furnizate de sistemul financiar, pentru prevenirea cazurilor de contabilitate creativă sau fraudă.

1. Analiza literaturii de specialitate

Potrivit literaturii de specialitate (Boulescu, M. ș.a. 2000), „auditul reprezintă procesul desfășurat de persoane fizice sau juridice legal abilitate, numite auditori, prin care se analizează și evaluează, în mod profesional, informații legate de o anumită entitate, utilizând tehnici și procedee specifice, în scopul obținerii de dovezi, numite probe de audit, pe baza cărora elaborează raportul de audit și o opinie responsabilă și independentă”.

Aceasta presupune apelarea la criteriile de evaluare care rezultă din reglementările legale sau din buna practică recunoscută unanim în domeniul în care își desfășoară activitatea entitatea auditată. Procesul de audit se derulează pe baza unor standarde naționale sau internaționale, auditorii fiind persoane care dobândesc această calitate în condițiile strict reglementate de legislația în vigoare.

Practic, auditul reprezintă un raționament profesional, ce se poate aplica în orice domeniu de activitate (vezi auditul mediului, auditul managementului, auditul calității etc.).

Dobroțeanu, L. și Dobroțeanu, C.L. (2002), în cartea „Audit Concepte și practici, Abordare națională și internațională” scot în evidență faptul că auditul financiar precizează coordonatele în care își desfășoară activitatea auditorii financiari, pe când profesia de auditor financiar reprezintă „cadrul care asigură desfășurarea procesului de audit financiar”. Pentru îndeplinirea mandatului primit, prin exprimarea unei opinii obiective și independente cu privire la conformitatea întocmirii situațiilor financiare cu referențialul contabil căruia i se circumscriu, sub cele mai semnificative aspecte, auditorul financiar trebuie să obțină o serie de probe de audit (Chersan, 2012).

Dezvoltarea schimburilor internaționale pe plan mondial odată cu realizarea unor lucrări contabile complexe ce necesită cunoștințe vaste de analiză și evaluare pentru a putea fi deslușite, au făcut necesară existența unei profesii și a unei lucrări ample și credibile de informare, care să-i asigure pe colaboratori că indicatorii

economico financiar atestă realitatea patrimonială. Astfel, a apărut profesia de auditor financiar, a cărei lucrare specifică este raportul de audit financiar.

În același timp Arens, A. și Loebbecke, K. (2003), în lucrarea „Audit: O abordare integrată” afirmă că „Auditul constă în colectarea și evaluarea unor probe privind informațiile, în scopul determinării și raportării gradului de conformitate a informațiilor respective cu o serie de criterii prestabilite. Auditul ar trebui efectuat de o persoană competentă și independentă”.

2. Metodologia cercetării

În vederea evidențierii importanței auditului financiar-contabil în identificarea activităților infracționale din domeniul economic, am supus analizei o serie de lucrări de specialitate care tratează subiectul de studiu. Metodologia de cercetare utilizată este cea de tip fundamental, de analiză a datelor și a cercetărilor anterioare din literatura de specialitate.

În cercetarea noastră am avut în vedere cele trei principii structurante ale unei cercetări:

- nu se poate ajunge la un proces de cercetare decât dacă acest proces se interesează de un obiectiv limitat, circumscris pentru o situație a cunoștințelor și o cerere socială la un moment dat;
- definirea unei probleme precise, reprezentative pentru voința de a demonstra, contribuția la un ansamblu de problematici în domeniul cercetării avute în vedere;
- o metodologie pertinentă permite a accede, a înregistra și a analiza situațiile pornind de la reprezentări și observații.

3. Obiectivele auditului financiar-contabil și tehnicile de colectare a elementelor probante

Sistemul informațional al contabilității, datorită funcțiilor sale, constituie principala sursă de informare pentru auditul financiar-contabil și, în același timp, reprezintă unul din obiectivele principale ale acestuia.

Indiferent de metodele, mijloacele și tehnicile utilizate pentru prelucrarea datelor, auditul are sarcina să

urmărească două grupe de obiectiv (Munteanu ș.a., 2012):

- realitatea, sinceritatea și integritatea informațiilor furnizate de către evidența economică;
- legalitatea, necesitatea și economicitatea operațiunilor economico-financiare consemnate în evidență, precum și integritatea patrimoniului agentului economic sau instituției publice respective;

Urmărind aceste două grupe de obiective, auditul financiar-contabil se poate confrunta cu următoarele situații (Feleagă și Feleagă, 2007):

- documentele și registrele contabile sunt corect întocmite, sunt ținute la zi și respectă cerințele normelor legale și ale hotărârilor consiliilor de administrație și cuprind numai operațiuni legale, reale și exacte;
- neregulile constatate în întocmirea, circulația și prelucrarea documentelor și în ținerea registrelor contabile au numai un caracter formal, cum ar fi: documentele conțin corecturi neadmise, evidențele nu sunt ținute la zi, nu se respectă corespondențele dintre conturi, nu se asigură concordanța dintre evidența operativă, contabilitatea analitică și contabilitatea sintetică etc.;
- neregulile constatate în organizarea și conducerea contabilității determină, favorizează sau maschează cazurile de proastă gospodărire, evaziune fiscală, sustrageri, denaturarea rezultatelor etc.

Prin verificarea documentară se stabilește natura deficiențelor (de formă sau de fond) și se impun măsuri pentru prevenirea și eliminarea acestora și/sau pentru sancționarea celor vinovați, după caz.

Pentru a-și putea exprima opinia referitoare la asigurarea imaginii fidele prin intermediul situațiilor financiare, auditorul este obligat să se asigure că au fost respectate următoarele criterii și obiective:

- Criteriul exhaustivității și integrității înregistrărilor (integralitatea). Acest criteriu cere ca toate operațiunile care au loc într-o întreprindere să fie reflectate în documente justificative corespunzătoare și să fie înregistrate în contabilitate fără omisiuni și fără ca unele din acestea să fie contabilizate de mai multe ori.
- Criteriul realității înregistrărilor. Toate informațiile cuprinse în conturile anuale trebuie să fie justificabile

și verificabile. Apoi, toate elementele patrimoniale reflectate în contabilitate trebuie să fie în concordanță cu cele identificate fizic prin inventariere sau prin alte procedee (confirmări primite de la terți, analize de laborator etc.). Veniturile și cheltuielile precum și activele și pasivele prezentate prin conturile anuale trebuie să fie reale și să privească întreprinderea.

- Criteriul corectei înregistrări în contabilitate și a corectei prezentări cu ajutorul conturilor anuale presupune respectarea principiului independenței exercițiului. Ca urmare, operațiunile trebuie înregistrate în perioadele corespunzătoare, iar prin lucrările de regularizare se asigură corecta delimitare în timp, pe perioada de gestiune a cheltuielilor și veniturilor prin: constituirea de provizioane, reluări de provizioane, repartizarea diferențelor de preț asupra cheltuielilor și asupra stocurilor, diferențele de curs valutar aferente disponibilităților în deize, diferențele de conversie aferente creanțelor și obligațiilor în valută, cheltuieli și venituri înregistrate în avans care se „stochează” în bilanț etc. (Olteanu și Bistriceanu, 2005).

O evaluare corectă face ca toate elementele patrimoniale și toate operațiunile economico-financiare să fie evaluate în concordanță cu regulile și principiile contabilității. De asemenea, toate calculele care stau la baza înregistrărilor în contabilitate trebuie să fie corecte.

Toate operațiunile economico-financiare trebuie înregistrate în conturi corespunzătoare cu respectarea corespondenței dintre conturi stabilită prin normele de aplicare a planului de conturi. Nerespectarea acestor corespondențe poate să contribuie la mascarea unor fraude, la compensări nelegale, la denaturarea unor posturi din bilanț sau a unor indicatori, cum sunt: imobilizările, stocurile, cheltuielile, rezultatele exercițiului, obligațiile fiscale, cifra de afaceri etc.

4. Riscuri, fraude și erori posibile, specifice auditului financiar-contabil

Literatura de specialitate relevă că întotdeauna cantitatea de probe de audit, necesară pentru a dovedi respectarea unui criteriu de evaluare dat, este direct proporțională cu riscul ca auditorul să emită opinia privind respectarea criteriului respectiv, dar în realitate

să existe o puternică derogare (abatere) de la acel criteriu, care va fi acoperită de importanța pentru utilizatori a raportului de audit. Riscul în cauză poartă denumirea de risc global de audit.

Prin urmare, auditul nu poate să ofere o certitudine absolută, însă este necesară limitarea la un nivel scăzut și acceptabil al riscului global de audit, adică a posibilității auditorului să formuleze o opinie sau o concluzie inexactă într-un raport de audit. În acest sens, se va avea în vedere faptul că, la rândul său, opinia auditului va fi inexactă și poate induce în eroare pe utilizatorul său.

Nefiind practic să se refacă toate operațiunile dintr-un set de situații financiare, auditorul trebuie să accepte un anumit nivel al riscului global al auditului.

NOTĂ: Date fiind așteptările utilizatorilor situațiilor financiare realizate de organisme publice, în mod special cu privire la legalitate și regularitate, se obișnuiește și se recomandă numai nivele foarte mici ale riscului global de audit, de 1 – 2%.

a) Riscul inerent sau esențial, reprezintă, în general, riscul existenței unei abateri materiale (semnificative) sau al unor afirmații eronate în mod independent. Riscul inerent echivalează, de fapt, cu posibilitatea ca un sold al unui cont sau o categorie de operații financiare să conțină informații eronate, care ar putea fi semnificative individual sau atunci când sunt cumulate cu informații eronate din alte solduri sau operațiuni financiare, ca urmare a inexistenței unor controale interne eficiente.

Riscul inerent depinde de natura entității supuse auditului, activitatea pe care aceasta o desfășoară și susceptibilitatea erorilor aferentă activităților.

Pentru a estima riscul inerent, auditorul realizează o evaluare a mediului (contextului) în care entitatea operează și o evaluare a caracteristicilor aspectului care este auditat.

b) Riscul controlului este riscul ca sistemele contabil și cel de control intern al subiectului auditat, să nu prevină sau să detecteze în timp util o abatere sau o afirmație neadevărată care ar putea deveni materială (semnificativă) fie individual, fie cumulat cu erori din alte solduri sau categorii de operațiuni.

Deoarece riscurile de control există în permanență din cauza limitărilor inerente ale sistemelor contabil și de control intern, încă din faza preliminară, auditorul efectuează evaluarea eficacității sistemului contabil și de

control intern ale entității privind prevenirea și detectarea erorilor semnificative (materiale).

Evaluarea riscului de control se realizează în profunzime la nivelul fiecărui sold al conturilor sau categorii de operațiune financiară și se pot înregistra două situații:

- auditorul constată că sistemele contabil și de control intern nu funcționează în mod eficient și eficace, caz în care riscul de control se situează la un nivel ridicat;
- auditorul identifică sistemele contabil și de control intern ca fiind eficiente, capabile să prevină, să detecteze și să corecteze o informație eronată semnificativă, în acest caz, riscul de control are un nivel mai scăzut.

Pentru înțelegerea și evaluarea riscului de control, auditorii realizează o documentare asupra sistemelor contabil și de control intern, a cărei formă și întindere depind de mărimea și complexitatea subiectului auditat și de natura și structura sistemelor contabil și de control intern.

c) Riscul de nedetectare (non depistare) reprezintă, în general, riscul ca o abatere materială sau o inexactitate semnificativă care nu este corectată de controlul intern să nu fie detectată de auditor. În mod practic, riscul de nedetectare reprezintă acel risc ca procedurile de fond utilizate de auditor să nu detecteze o informație eronată existentă în soldurile conturilor sau într-o operațiune financiară, care poate fi materială (semnificativă) în mod individual sau cumulată cu alte informații eronate din alte conturi sau operațiuni.

Cu cât auditorul realizează mai multe proceduri de fond, cu atât este mai mare probabilitatea ca el să detecteze orice eroare materială (semnificativă) sau neregularități în situațiile financiare auditate, iar riscul de nedetectare să fie mai mic.

Efectuarea analizei riscului este importantă deoarece în funcție de riscurile auditului se aleg procedeele de lucru, se stabilește întinderea procedurilor, testelor și sondajelor, precum și data de succesiune a aplicării acestora.

Din punct de vedere al posibilității de a se produce riscul, există riscuri potențiale și riscuri posibile (Munteanu, Zuca și Zuca, 2005):

- Riscurile potențiale sunt cele mai susceptibile de a se produce, dacă nu se instituie un control eficient care să le prevină, descopere și corecteze. Acestea

sunt înregistrate la nivelul tuturor entităților economice.

- Riscurile posibile reprezintă acea parte a riscurilor potențiale pentru care conducerea nu a întreprins măsuri eficiente menite a le limita. Ca urmare, există o mare probabilitate ca erorile să se producă fără să fie detectate și corectate.

Din punct de vedere al specificului entității auditate, al naturii operațiunilor pe care le efectuează, al funcționării sistemelor și al procedeeelor și domeniilor semnificative stabilite de auditori, riscurile cele mai importante sunt (Boulescu, M. ș.a. 2000):

A. Riscurile generale specifice entității. Aceste riscuri rezultă din caracteristicile proprii entității și se referă la:

- riscurile legate de situația economică a întreprinderii. Situația economică a întreprinderii diferă în funcție de existența dificultăților financiare;
- riscurile legate de organizarea generală a întreprinderii sunt determinate de mai mulți factori, dintre care amintim:
  - riscuri legate de natura și complexitatea structurilor și regulilor. Cu cât aceste reguli sunt mai complexe, cu atât sunt mai mari riscurile de eroare. De exemplu, riscul de eroare la evaluarea producției în curs, la produsele cu ciclu lung de fabricație, este mai mare decât la evaluarea stocurilor din comerț;
  - riscuri legate de calitatea gestiunii. O bună gestionare a resurselor, un proces decizional de calitate, un management performant determină o reducere a riscurilor;
  - riscuri legate de sistemul contabil și sistemul de control intern. Sistemul de întocmire a documentelor primare, de prelucrare, înregistrare succesivă a datelor, până la obținerea bilanțurilor și conturilor anuale (de execuție sau de profit și pierderi), trebuie astfel conceput încât să se asigure prevenirea, detectarea și corectarea oricăror erori. Sistemele contabil și de control intern, bine concepute și aplicate, reprezintă un mijloc eficient de protecție împotriva riscului de erori;
  - riscuri legate de absența unor proceduri. Existența unor proceduri clare, separarea sarcinilor de serviciu, neadmiterea cumulării de către aceeași persoană a unor funcții reprezintă

o premisă importantă pentru reducerea
riscurilor.

- riscuri legate de atitudinea conducerii. Atitudinea conducerii, în general, poate contribui la limitarea sau creșterea riscurilor. Auditorii iau în considerare reacția conducerii la riscurile identificate. Această reacție poate merge de la ignorarea riscurilor (a celor cu probabilitate mică și impact scăzut), până la utilizarea de proceduri de control intern, detaliate pentru prevenirea și diminuarea celorlalte categorii de riscuri.

Trebuie să relevăm faptul că riscurile cresc atunci când conducătorii fac presiuni asupra angajaților, cerându-le să mascheze anumite situații față de acționari, bănci, organe fiscale etc.

B. Riscuri legate de natura operațiunilor tratate. În contabilitate, datele existente pot fi (Ghinea, Brandas și Popa, 2009):

- date repetitive, care rezultă din activitatea obișnuită a agentului economic (cumpărări, vânzări, producție, salarii), în funcție de sistemul contabil practicat, acestea sunt prelucrate și înregistrate în mod uniform. Pentru aceste date, riscurile de erori sunt determinate de calitatea și fiabilitatea sistemului contabil;
- date punctuale, care sunt complementare celor repetitive, dar care sunt reflectate în evidență la intervale de timp mai mult sau mai puțin regulate (de exemplu, datele rezultate din inventariile anuale sau în urma evaluărilor de la sfârșitul exercițiului, datele referitoare la amortizări, provizioane, coeficienți de repartizare, diferențe de conversie etc.).

Aceste date pot fi purtătoare de riscuri dacă colectarea lor nu este organizată de o manieră fiabilă (principiul permanenței metodei).

Auditorul trebuie să le analizeze pentru a determina ce teste se vor aplica asupra lor; date excepționale, care apar în operațiuni de natură excepțională (fuziuni, lichidări, reevaluări etc.). Pentru aceste date, riscul de a produce erori sau ca acestea să nu fie detectate este mai mare, în special dacă agentul economic nu dispune de personal suficient de bine pregătit.

C. Riscuri legate de conceperea și funcționarea sistemelor. Conceperea sistemului de culegere și prelucrare a datelor trebuie făcută astfel încât să dea

posibilitatea prevenirii, descoperirii și eliminării erorilor. Fiabilitatea și funcționarea corespunzătoare a sistemului de control intern determină diminuarea riscurilor.

D. Riscuri legate de procedeele și domeniile semnificative alese de auditori în funcție de experiența și pregătirea lor profesională, procedeele alese de auditori prezintă în mod inevitabil un anumit nivel de risc.

Opinia noastră este că auditorul trebuie să planifice misiunea de audit, astfel încât, pe baza factorilor de risc pe care îi cunoaște, să-și orienteze atenția asupra erorilor posibile care pot avea o influență semnificativă asupra conturilor și operațiunilor, precum și asupra modului de aplicare a principiilor economicității, eficienței și eficacității în activitatea entității auditate.

Auditul trebuie să ia în considerare impactul potențial al unei posibile fraude asupra informației financiare și să aibă în vedere modificări ale planului de audit, precum și utilizarea de proceduri suplimentare de audit.

Procedurile de audit suplimentare, utilizate pentru a indica existența unei fraude, cuprind (Bișa ș.a. 2005):

- aprecierea eficienței controlului de prevenire sau de detectare a fraudelor și abaterilor;
- aprecierea dimensiunii fraudei prezumate;
- proceduri analitice utilizate pentru a testa existența fraudei;
- tehnica interviului luat celor bănuți de a fi comis fraude.

Auditorul trebuie să facă diferența între fraudă prezumată și fraudă dovedită. Se consideră fraudă prezumată acele circumstanțe care sugerează o acțiune frauduloasă și care ajung la cunoștința auditorului pe parcursul unui audit. Acest mod de abordare întărește principiul că doar tribunalul sau jurisdicția echivalentă este abilitată să hotărască dacă o anumită acțiune sau operațiune este o fraudă dovedită.

Utilizarea de proceduri suplimentare dă posibilitatea confirmării sau infirmării suspiciunii de fraudă. Uneori, însă, această infirmare sau confirmare nu se poate realiza și atunci trebuie luat în calcul posibilul impact al acestei incertitudini asupra situațiilor (informațiilor) financiare.

În Regulamentul Comunității Europene, abaterea se definește ca fiind „orice încălcare a unei prevederi a legii comunitare care are ca efect prejudicierea bugetelor comunitare, fie prin diminuarea veniturilor din resurse

proprii colectate direct în numele Comunității, fie prin articole de cheltuieli nejustificate”.

Un alt document al Consiliului Europei din data de 26 iulie 1995 precizează despre noțiunea de fraudă:

a) din punct de vedere al cheltuielilor, orice act intenționat sau omisiune intenționată vizând:

- utilizarea de declarații sau documente false, incorecte sau incomplete care generează reținerea de fonduri din bugetul general comunitar în mod greșit sau nepotrivit;
- nedeazăluirea de informații încălcând obligații specifice cu același efect;
- folosirea fondurilor pentru alte scopuri decât cele pentru care au fost alocate inițial;

b) din punct de vedere al veniturilor, orice act intenționat sau omisiune intenționată referitoare la:

- utilizarea de declarații sau documente false, incorecte sau incomplete, având drept consecință diminuarea ilegală a resurselor bugetului general comunitar sau a fondurilor gestionate de aceasta ori în numele său;
- nedeazăluirea de informații încălcând obligații specifice cu același efect;
- utilizarea în alte scopuri a unui beneficiu legal obținut cu același efect.

Eroarea este definită de literatura de specialitate drept o greșeală neintenționată, privind:

- greșeli matematice sau contabile în cadrul înregistrărilor și datelor contabile;
- omiterea sau interpretarea greșită a fenomenelor economico-financiare;
- aplicarea greșită a politicilor contabile (principii, reguli, metode).

Responsabilitatea pentru prevenirea și detectarea fraudelor și erorilor aparține conducerii entității, care are obligația să implementeze sisteme contabile și de control intern adecvate. Totuși, astfel de sisteme reduc, dar nu elimină riscul apariției de fraude și erori.

Auditorul nu este și nu poate fi considerat responsabil pentru prevenirea fraudelor și erorilor, însă derularea auditului poate acționa ca un mod de prevenire/descurajare a acestora.

Standardele de audit INTOSAI prevăd că „în desfășurarea auditărilor de regularitate (financiare) trebuie testată conformitatea și cu legile și reglementările incidente. Auditorul trebuie să conceapă etapele și procedurile de audit pentru a obține o asigurare rezonabilă a detectării erorilor și fraudelor care ar putea avea un efect direct și material asupra sumelor din situațiile financiare sau asupra rezultatelor auditului. Totodată, auditorul trebuie să fie conștient de posibilitatea ca actele ilegale să aibă un efect indirect și material asupra situațiilor financiare sau rezultatelor auditului”.

Apariția fraudelor și erorilor

Principalii factori care influențează riscul de apariție a fraudelor și erorilor sunt (Bișa ș.a. 2005):

a) deficiențe în proiectarea și funcționarea sistemelor contabil și de control intern, așa cum s-a arătat în paragraful precedent. De aceea, evaluarea acestor sisteme prezintă o importanță deosebit de mare pentru audit;

b) integritatea și competența conducerii entității. Auditorul analizează o serie de condiții care pot mări riscul de apariție a fraudelor și erorilor, astfel:

- conducerea este dominată de o singură persoană sau de un grup mic, consiliul de administrație ori comitetul de conducere funcționând ineficient;
- manifestarea unor discontinuități majore în ceea ce privește corectarea deficiențelor controalelor interne;
- existența unui ritm rapid de schimbare a personalului important din compartimentele de contabilitate și financiar;
- existența unei subdimensionări semnificative și prelungite a numărului de personal al compartimentului contabilitate.

c) presiunile neobișnuite în cadrul sau asupra entității auditate sunt, de asemenea, un factor care mărește riscul apariției fraudelor și erorilor și se manifestă prin:

- deteriorarea calității veniturilor, în sensul creșterii riscurilor rezultate din majorarea ponderii vânzărilor pe credit în total vânzări;
- existența unei nevoi semnificative de profit pentru susținerea prețului de piață al acțiunilor sale, ca urmare a unei oferte publice propuse;

- efectuarea de investiții semnificative într-un domeniu caracterizat prin schimbări rapide;
- dependența entității, într-o măsură semnificativă, de unul sau câteva produse sau clienți.

d) efectuarea de tranzacții (operațiuni) neobișnuite este un factor care poate mări riscul apariției erorilor și fraudelor și se manifestă prin:

- efectuarea unor tranzacții neobișnuite, de obicei aproape de finele anului, care au un efect semnificativ asupra profitului;
- efectuarea de tranzacții complexe sau cu părți afiliate;
- efectuarea unor plăți pentru servicii care sunt prea mari în comparație cu serviciile respective.

e) problemele în obținerea de probe de audit suficiente și corespunzătoare sunt factori care măresc riscul apariției fraudelor sau erorilor pentru care auditorul va urmări:

- existența unor înregistrări inadecvate, de exemplu: dosare incomplete, modificări excesive în conturi și registre, operațiuni neînregistrate în concordanță cu procedurile legale; înregistrarea operațiunilor fără o documentare adecvată, de exemplu: lipsa autorizărilor corespunzătoare, a documentelor justificative, modificări pe documente etc.;
- existența unui număr excesiv de diferențe între înregistrările contabile și confirmările terților.

Subliniem în final că, în cazul unui sistem de date informatizat, există, de asemenea, condiții care favorizează riscul de fraudă și eroare. Avem în vedere incapacitatea de a obține informații din fișiere din cauza lipsei documentației asupra conținutului înregistrărilor sau programelor, dar și existența unui număr mare de modificări ale programelor informatice care nu sunt documentate, aprobate sau testate.

Concluzii

Fenomenul evaziunii fiscale prezintă numeroase efecte la nivel macroeconomic și, la nivel particular, al contribuabilului. Efectele sunt mai ales nefavorabile, dar sunt și unele favorabile, pe termen scurt, dar și pe termen lung, așadar o încercare de structurare a tuturor acestor efecte este greu de efectuat și, în același timp, este și foarte riscantă. Tot ce contează este poziția în care se află cel ce face o astfel de cercetare, arătat fiind

că „cercetătorul fenomenului numit evaziune fiscală să privească echidistant interesul personal și pe cel al statului, în ceea ce privește evaziunea fiscală”.

Procedeele și tehnicile de combatere a fraudei fiscale, mai ales în cadrul prevenirii acesteia, trebuie să țină cont, mai ales, de specializarea sistemului fiscal, pe de o parte, și, pe de altă parte, de specializarea controlului fiscal.

Avansarea unor cauze strategice de politică fiscală, în paralel cu eficientizarea controlului fiscal, ar trebui să remedieze disciplina fiscală, să aibă ca efect dezvoltarea volumului de taxe colectate, precum și descreșterea corupției și mărirea eficienței în redobândirea sumelor derivate din evaziune fiscală.

Creativitatea contabilă poate fi determinată de lacunele normelor contabile sau, uneori, profesioniștii contabili sunt orientați spre anumite judecăți profesionale subiective chiar de prevederile normelor contabile. Însă, atunci când informația contabilă este îndreptată cu bună știință spre obiective contrare celor de practică comercială licită avem de-a face cu o manipulare dramatică a informației dincolo de limitele admise de lege.

În acest caz, rolul unui profesionist contabil independent și de bună credință este, în contextul legislației naționale în materie de prevenire și combatere a spălării banilor, să identifice anomaliile și să formuleze suspiciuni ce ar conduce la depistarea și pedepsirea practicilor contabile ce facilitează spălarea banilor.

Evaluarea riscurilor în auditul financiar este o activitate complexă și nu există încă un consens în ceea ce privește modul în care ar trebui abordată problema. Practicienii utilizează, preponderent, modelul oferit de standardele internaționale, deși acesta este adesea criticat în literatură, principalele argumente împotriva lui fiind modul simplist în care tratează problema și incapacitatea de a răspunde tuturor cerințelor auditorilor. Pe de altă parte, modelele probabilistice sunt adesea, mult prea complexe și necesită cunoștințe destul de ample din alte domenii precum matematică, statistică etc. Cu toate acestea ele au cunoscut o largă dezvoltare în ultimii ani, în special în literatură.

În contextul prevenirii spălării banilor, există două categorii de utilizatori externi care au nevoie de informația contabilă pe parcursul derulării activității specifice: instituțiile financiare (bănci și alte instituții financiare nebankare) pentru a decide asupra unei eventuale situații de anomalie în legătură cu compania

client care ar putea genera un raport de tranzacție suspectă și Unitatea de Informații Financiare ca autoritate guvernamentală, pentru a-și putea întemeia decizia cu privire la existența indiciilor temeinice de spălare a banilor în cadrul analizei de specialitate.

Atunci când vorbim despre valorificarea informațiilor bilanțiere de către Unitatea de Informații Financiare se are în vedere formularea de judecăți și concluzii care să conducă la o concluzie pertinentă și fundamentată cu privire la existența sau inexistența indicii lor temeinice de spălare a banilor.

Atunci când analizăm chestiuni legate de spălarea banilor, prima relație între noțiunea de risc și profesia contabilă este legată de modalitatea de transfer al acestuia, dinspre contabil spre autoritățile abilitate, în momentul apariției unei situații de suspiciune. În cazul în care există elemente de anomalie în legătură cu o

tranzacție sau cu un client, în mod inerent apare riscul implicării contabilului în acțiuni/operațiuni care ar putea viza spălarea banilor sau alte fapte de natură infracțională. În acel moment, contabilul poate să transfere riscul, înaintând un raport de tranzacții suspecte, către Unitatea de Informații Financiare (ONPCSB – în cazul României) sau să și-l asume pur și simplu, fie din necunoaștere, fie prin opțiune.

Acest sistem presupune adoptarea de către contabili a unor proceduri de protecție pe bază de risc, prin care se urmărește ca măsurile de prevenire și minimizare a fenomenului spălării banilor/finanțării terorismului să fie luate pe paliere și în grade diferite în funcție de zonele vulnerabile identificate. Scopul acestei abordări este acela de a permite alocarea de resurse în mod cât mai eficient, conform principiului: cel mai mare risc primește cea mai mare atenție.

BIBLIOGRAFIE

1. Arens, A., Loebbecke, K. (2003), *Audit: O abordare integrată*, Chișinău, Editura Arc, 2003.
2. Bișa C., Costea I., Capotă M., Dăncău B. (2005), *Utilizarea paradisurilor fiscale între evaziune fiscală legală și fraudă fiscală*, București, Editura BMT Publishing House.
2. Bogdan, A. M. (2017), *Auditul financiar*, Craiova, Editura Universitaria.
3. Boulescu, M. ș.a. (2000), *Fundamentele auditului*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
4. Chersan, I. C. (2012), *Auditul financiar: de la normele naționale la standardele internaționale*, Iași, Editura Tehnopress.
5. Dobroțeanu, L., Dobroțeanu, C.L. (2002), *Audit Concepte și practici, Abordare națională și internațională*, București, Editura Economică.
6. Feleagă L., Feleagă N. (2007), *Contabilitatea financiară – O abordare europeană și internațională*, București, Editura Economică.
7. Ghinea, N., Brandas, I., Popa, I. (2009), *Criminalitatea financiar-fiscală*, Oradea, Editura Durans.
8. Olteanu, I., Bistriceanu, G. (2005), *Evaziunea fiscală. Metode și tehnici de combatere a evaziunii fiscale*, București, Editura ASE.
9. Munteanu, V., Zuca, M., Țință, A., Virgil, Ș. (2012), *Audit financiar contabil: concepte, metodologie, reglementări, cazuri practice*, București, Editura Pro Universitaria.
10. Toma, M. (2012), *Inițiere în auditul situațiilor financiare ale unei entități*, ediția a IV-a revizuită și adăugită, București, Editura CECCAR.